

HARALD FABER
IN MEMORIAM

Statskonsulent *Harald Faber*

SK., Dm., p. p.

Født 7. Juli 1856 — Død 25. November 1943

HARALD FABER

IN MEMORIAM

Efter nogen Tids Svagelighed er *Harald Faber*, Danmarks tidligere Statskonsulent i England, den 25. November 1943 afgaaet ved Døden i København. Han var født den 7. Juli 1856 i Odense og blev saaledes 87 Aar gammel. I godt 43 Aar varetog han som Danmarks første Landbrugskonsulent det danske Landbrugs Interesser i England.

Harald Faber blev uddannet som Kemiker paa Polyteknisk Lærestanstalt og blev cand. polyt. i 1881. Oprindeligt var hans Interesse Geologi. I ca. 6 Aar var han Assistent paa Mineralogisk Museum, fik Accessit for Besvarelse af Universitetets naturhistoriske (geologiske) Prisopgave (om Granittens Dannelse), og mange Aar efter blev en Forstening af en hidtil ukendt Art Søpindsvin, som han havde fundet paa Saltholm, opkaldt efter ham med Navnet „*Cassidulus Faberi*“. Han bevarede gennem Aarene sin Interesse for geologiske Studier og genoptog dem efter i 1931 at have taget sin Afsked som Statskonsulent.

Men som saa ofte i Livet kom ogsaa for ham Tilfældet til at spille en afgørende Rolle. Han blev Ingeniør ved Sukkerfabrikken i Odense, hvorfra han kom til Krystalsodafabrikken i Philadelphia (Pennsylvania Salt Manufacturing Co.) og blev derefter knyttet til en Mælkerivirksomhed (Dairy Supply Co.) i London som Kemiker. Dette var hans første Tilknytning til Mejeribrug og gav Anled-

ning til, at han skrev en Afhandling om Mælkens Sammensætning og Behandling i „Tidsskrift for Landøkonomi“. Han kom herved i Forbindelse med Det kgl. danske Landhusholdningsselskab, som han med Omhu og Dygtighed bistod i dets Bestræbelser for at bekæmpe de stærke Angreb, som der i England bl. a. i „The Grocer“ i de nærmeste Aar efter 1885 blev rettet mod Kvaliteten af det danske Smør. Efter en Forhandling med Faber indstillede Landhusholdningsselskabet i en Skrivelse af 28. Juli 1888 til Indenrigsministeriet, hvorunder Selskabet henhørte, da Landbrugsministeriet paa dette Tidspunkt ikke var oprettet, at Faber, som var ret godt kendt med de danske Mælkeriforhold, blev ansat som Danmarks Landbrugskonsulent i England. Ministeriet tiltraadte Indstillingen, og Faber blev fra 1. August 1888 ansat som Danmarks Landbrugskonsulent i England med Landhusholdningsselskabet som nærmeste Foresatte. Da Faber fik kgl. Udnævnelse som Statskonsulent den 21. April 1917, kom han til at sortere direkte under Landbrugsministeriet.

Det var i en for det danske Landbrug kritisk og vanskelig Periode, at Faber blev ansat. Hans Opgave var at varetage det danske Landbrugs Interesser, navnlig ved at søge indarbejdet Landbrugets nye Produktioner af Smør og Bacon paa det engelske Marked, hvor især Indarbejdelsen af det danske Smør mødte store Vanskeligheder. I de 43 Aar, Faber virkede som Danmarks Landbrugskonsulent i England, røgtede han med den største Dygtighed sin omfattende Gerning. Ud fra sin store Indsigt og Erfaring ydede han med stor Autoritet det danske Landbrug en værdifuld Vejledning til Fremme af Afsætningen af danske Landbrugsprodukter paa det engelske Marked,

og han har sin store Andel i, at England gennem Aarene blev det danske Landbrugs Hovedmarked for dets Produktion af Bacon, Smør og Æg m. m.

Og det var ikke alene i Danmark, at han var værdsat, men ogsaa i engelske Kredse, som han bibragte et nyttigt Kendskab til og Beundring for dansk Landbrug. Paa mange Maader, og ikke mindst naar der blev gjort Forsøg paa at rokke de danske Landbrugsprodukters førende Stilling paa det engelske Marked, forstod han at gøre den store personlige Anseelse og Tillid, som han nød i England, nyttebringende for danske Interesser. Men samtidig var han ogsaa klar over, at det gjaldt om at forbedre Kvaliteten af de danske Landbrugsprodukter, hvilket han ved utallige Møder og Foredrag herhjemme indskærpede. Med stor Dygtighed gjorde han det danske Landbrug forstaaeligt, at det var nødvendigt, at der her i Landet blev ført Kontrol med Kvaliteten af de danske Landbrugsprodukter, saaledes at Bacon, Smør og senere Æg kunde fremtræde med et ensartet Præg som Varer, der hidrørte fra en enkelt, stor Forretning, „Forretningen Danmark“. Og dette havde sine Vanskeligheder, da Landbruget oprindelig havde en indgroet Uvilje mod Kontrolforanstaltninger, men takket være Fabers Utrættelighed paa Møder og i Foredrag lykkedes det ham at overbevise Landbruget om, at Kontrollen var til den største Gavn for det.

Fabers Virksomhed til Fremme af danske Landbrugsprodukters Afsætning i England er saa omfattende og mangesidig, at jeg er ude af Stand til at give en indgaaende Omtale af den, og jeg anfører derfor i det efterfølgende til Belysning af den kun enkelte Tildragelser, hvor hans

Initiativ og Medvirken fik afgørende Indflydelse paa Af-sætningen i England af dansk Bacon, Smør og Æg.

Indtil 1887 var Tyskland Hovedmarkedet for danske Svin. De blev udført levende, hovedsagelig til Hamborg, hvor de blev slagtede og saltede til Bacon. I 1889 udbrød der Svinepest her i Landet, og Tyskland lukkede for de danske Svin. Slagtningen af disse maatte derfor finde Sted her i Landet, og der blev derefter oparbejdet en stor Ud-førsel af Bacon fra Esbjerg, hvorfra det via Harwich blev sendt til London.

Da Stadslægen for City of London havde klaget over nogle Partier tuberkuløst, dansk Oksekød, traf Faber i Maj '90 Aftale med ham om, at han, naar der var Klager over Kødet, skulde sende til Faber de Sedler, som i Henhold til dansk Lov af 13. April 1894 om Tilsyn med Udførsel af fersk Kød skulde følge Kødet, og som angav, hvor Kødet var undersøgt. Derved blev Faber i Stand til at henlede det danske Tilsyns Opmærksomhed paa de paa-klagede Tilfælde og eventuelt faa paataalt en mulig For-sømmelse af Tilsynet. Denne Ordning fungerede tilfreds-stillende, men Forholdet laa anderledes for Bacons Ved-kommende. Paa Grund af Svineslagteriernes Modstand mod at komme under Veterinærkontrol blev Bacon fra dansk Side betragtet som stærkt saltet og derfor ikke henhørende under fornævnte Lov af 13. April 1894. Dette Standpunkt var, som det ogsaa senere viste sig, ganske uholdbart.

I Begyndelsen af 1905 blev der rettet Henvendelser til det engelske Landbrugs- og Sundhedsministerium om, at der fandt en Række Kassationer Sted i London af danske Svinekroppe. Den danske Kødkontrol blev stærkt an-

grebet, og Sagen blev gjort til Genstand for Omtale i de londonske Blade. Klagerne gjaldt ikke blot det danske, ferske Svinekød, men ogsaa det danske Bacon, og var saa meget mere alvorlige for den danske Udførsel af Bacon, som den hollandske Kontrol med Kød, der blev udført til England, virkede upaaklageligt.

Den 2. Februar 1905 sendte Town Clerk i London Faber en officiel Beretning om, at dansk, fersk Svinekød og Bacon fremkom i en saa daarlig Tilstand, at det i stort Omfang blev kasseret. Faber indberettede derpaa i en Række Skrivelser Sagen til Landbrugsministeriet, ligesom han den 7. s. M. sendte en Rundskrivelse til alle Andels-slagterier med indtrængende Opfordring til snarest muligt at faa fjernet Grunden til disse Klager, da Tilstanden ellers vilde blive skæbnesvanger. Paa Grundlag af Skrivelse fra det danske Landbrugsministerium blev Faber sat i Stand til at imødegaa Angrebet, idet han bl. a. blev bemyndiget til at meddele, at Landbrugsministeriet nu havde paabudt samme Bestemmelser som de engelske for Kontrol med Kød, der udførtes her fra Landet til England, samt at det havde truffet Foranstaltning til, at Svin kun kunde slagtes til Udførsel paa et begrænset Antal Slagterier, for derved at koncentrere Kontrollen om disse og gøre denne mere virkningsfuld.

Svineslagterierne, der hidtil havde stillet sig afvisende overfor Kontrol, havde imidlertid efterhaanden faaet Forstaaelsen af, at en saadan var nødvendig, og vedtog derfor paa et Delegeretmøde den 15. s. M. en Resolution, som opfordrede Landbrugsministeren til snarest muligt at paabyde en ensartet gennemført Kontrol med alt letsaltet Flæsk (Bacon), som udførtes her fra Landet, for

derved yderligere at befæste det danske Flæsks Anseelse paa Udlandets Markeder.

Den 18. s. M. udstedte Landbrugsministeriet en Bekendtgørelse, hvori bl. a. blev paabudt, at alle Eksportslagterier skulde anmeldes, og Dyrslæge ansættes ved hvert Slagteri, samt at alt Kød til Udførsel skulde forsynes med Mærkesedler med den paagældende Dyrslæges Underskrift. Den 20. s. M. besvarede Faber Town Clerks Skrivelse i Overensstemmelse hermed, og der blev Ro om Sagen. Det vil heraf ses, at Faber havde sin meget store Andel i, at den danske Indførsel til England af Bacon blev saa tilfredsstillende lagt til Rette.

Ogsaa for Afsætningen af det danske Smør paa det engelske Marked har Faber gjort en meget betydelig Indsats. I 1902 forbød Tyskland ved Lov Indførsel af salt Smør med mere end 16 pCt. Vand og af fersk Smør med mere end 18 pCt. Vand, og i England blev der udstedt en Forordning af 22. April 1902, hvorefter Smør med mere end 16 pCt. Vand skulde anses for forfalsket „indtil det modsatte bevistes“. En Bestemmelse, der fastsatte en Maksimalgrænse for Vandindhold i Smør, fandtes imidlertid ikke i dansk Lovgivning, og Faber gjorde sig de yderste Anstrengelser for at faa en saadan tilvejebragt, uden at det dog lykkedes ham at overbevise Landbrugsministeriet og Mejeribrugget om Nødvendigheden heraf. I Skrivelse af 11. Oktober 1902 til Landbrugsministeriet paapegede Faber det utilladelige i, at der fra Danmark blev udført Smør med over 16 pCt. Vand, og Ministeriet gav ham Medhold heri uden dog at foretage sig noget. Ved hver given Lejlighed søgte Faber at holde det danske Mejeribrug underrettet om, hvad der i England og Tyskland gen-

nem Lovgivning var blevet gjort for at holde Smørrets Vandindhold under 16 pCt. I England blev endogsaa de Handlende, der solgte Smør med over 16 pCt. Vand, mulkerede, og dette skabte selvsagt en Uvilje mod det overvandholdige danske Smør og skadede dets Renommé.

I Maj 1905 blev Faber af Landbrugsministeriet anmodet om at medvirke ved Udarbejdelsen af et Forslag til en ændret Margarinelov. Han fik i Forslaget indsat en Bestemmelse om, at Smør med et større Vandindhold end 16 pCt. ikke maatte udføres her fra Landet. Med den stigende Tendens til at udføre overvandholdigt Smør var en saadan Lovbestemmelse blevet mere og mere paa-krævet, og Faber skrev derfor en Advarsel i „Mælkeritidende“ den 14. September 1906 om det utilbørlige og højst farlige ved en saadan Handlemaade. Men det lykkedes ham ikke at dæmme op herimod.

I Skrivelse af 22. Oktober 1906 meddelte Landbrugsministeriet Faber de Indvendinger, der fra dansk Side var blevet fremsat mod en Lovbestemmelse om en Maksimalgrænse paa 16 pCt. Vand i Smør, der udførtes, og Faber imødegik udførligt disse i Skrivelse til Ministeriet af 8. November s. A. Meget betegnende for Fabers Karakter og hele Indstilling sluttede han sin Skrivelse saaledes: „Det har altid været den bedste, som det er den hæderligste, Politik for en stor Forretning at bevare sit Renommé ved at levere Kunderne gode Varer, og det er ikke anderledes ved Danmarks Smørudførsel til England“. Men heller ikke denne Gang lykkedes det Faber at trænge igennem med sine Argumenter.

I 1907 blev det ved Lov i England paabudt, at Smør ikke maatte indeholde mere end 16 pCt. Vand, og at

Smør med et større Vandindhold kunde konfiskeres, og Faber advarede Gang paa Gang mod Overtrædelse af denne Lovbestemmelse, ligesom han fortsatte sine Bestræbelser for at oparbejde en Stemning for en tilsvarende dansk Lovbestemmelse.

Ved Forhandlingerne i 1909 om en Revision af Lov af 30. Marts 1906 om Handel med samt Ind- og Udførsel af Landbrugsprodukter fik Faber atter Lejlighed til at gøre en Indsats for en Lovbestemmelse om en Maksimalgrænse paa 16 pCt. for Vandindhold i Smør, der udførtes fra Danmark. Ved Dansk Mejeristforenings 23. Delegeretmøde i Oktober 1909 anbefalede Faber paany en saadan Lovbestemmelse med den Følge, at Mødet med meget stor Majoritet vedtog en Resolution om Tilslutning til Vedtagelse af en Lovbestemmelse for Vandindhold i Smør i Overensstemmelse med den engelske Lovbestemmelse. Denne Resolution blev skarpere formuleret ved en Resolution paa De samvirkende jyske Mejeriforeningers Delegeretmøde i December s. A. Endelig lykkedes det at faa Lovforslaget vedtaget og stadfæstet som Lov af 12. April 1911 om Handel med samt Ind- og Udførsel af Landbrugsprodukter, hvori bl. a. indeholdes et Paabud om, at Smør med over 16 pCt. Vand ikke maa udføres her fra Landet. Det anførte viser, at Lovfæstelsen af denne Bestemmelse i første Række skyldtes Fabers utrættelige Arbejde og Indsats. Efter Lovens Ikrafttræden har det — bortset fra Tiden under Verdenskrigen, hvor særlige Forhold gjorde sig gældende — været sjældent, at der forekom Smør med et større Vandindhold end 16 pCt.

I denne Forbindelse er det naturligt at nævne Fabers Medvirken ved Tegningen af Lurmærket og dets Regi-

strering 1906 i det engelske Varemærkeregister som Fællesmærke i det danske Landbrugsministeriums Navn. Ideen til Lurmærket fik Branddirektør Rasmussen i Kolding, der foreslog 2 Lurer, men disse kunde ikke registreres i det engelske Varemærkeregister paa Grund af Ligheden med et af et hollandsk Margarinefirma i dette allerede registreret Varemærke bestaaende af 2 Horn. Saa tegnede Faber 4 sammenslyngede Lurer — disse er i Almindelighed fundne parvis her i Landet i Tørveskær — og under dette smukke Fanemærke oparbejdedes den danske Indførsel til England af Bacon og Smør, og Danmark gjorde herved sit Navn mere fordelagtigt bekendt, end det gjorde ved de danske Vikings Plyndringstogter til de engelske Kyster for ca. et Aartusinde siden.

Til en Kvalitetsforbedring af de Æg, der her fra Landet udførtes til England, har Faber ogsaa taget Initiativet.

I Skrivelse af 6. Februar 1924 til Landbrugsministeriet indberettede Faber, at der i højere Grad end i tidligere Aar havde været en Mængde alvorlige Klager paa de engelske Ægmarkeder over Kvaliteten af de danske Æg, som udførtes det foregaaende Efteraar til England som ny-lagte eller friske Æg, og som i mange Tilfælde viste sig at være hengemte, ofte i saa lang Tid, at mange Æg var mere eller mindre ødelagte og ubrugelige. I Indberetningen meddelte han, at Manchester Wholesale Provision Association og 5 andre Handelsforeninger eller Ægbørser havde henvendt sig til ham med Anmodning om at forelægge Sagen for det danske Landbrugsministerium. Han anførte, at der ingen Grund var til at betvivle de engelske Klagers Berettigelse, saa meget mindre som det var ganske almindeligt bekendt ogsaa i Danmark, at denne Hen-

gemmen af friske Æg om Efteraaret fandt Sted i stor Udstrækning. En af de engelske Klageskrivelser formulerede Forholdet ganske tydeligt saaledes: „Danmark er i Stand til at levere friske Æg paa Tider, hvor Produktionen i andre Lande praktisk talt er ophørt, og at levere dem, naar Priserne er paa deres højeste“. Faber oplyste, at Irland og Kanada havde Lovbestemmelser, i Henhold til hvilke Æggene blev kontrolleret, sorteret, mærket og pakket, og indstillede til Landbrugsministeriet, at tilsvarende Lovbestemmelser vedtoges i Danmark.

Fabers energiske Aktion resulterede i, at der i Overensstemmelse med hans Forslag vedtoges og stadfæstedes Lov af 1. April 1925 om Udførsel og Indførsel af Æg. Herefter bemyndigedes Landbrugsministeren til at paa- byde, at Æg, der udførtes her fra Landet, og Æg, der indførtes her til Landet, saavel paa selve Æggene som paa Emballagen skulde være mærket, som af ham nærmere foreskrevet. Loven paabød derhos, at Mærkningen paa Emballagen om danske Æg ved Udførsel her fra Landet bl. a. skulde angive Æggenes Beskaffenhed og Kvalitetsvægt, samt at Eksportører af Æg skulde have en af Landbrugsministeren dertil meddelt Autorisation. I en senere Bekendtgørelse paabød Landbrugsministeriet, som ogsaa af Faber foreslaaet, at hvert enkelt Æg skulde være mærket med Ordet „Danish“ i rød Farve.

Faber var en flittig og grundig Mand, der udnyttede sin Fritid godt. Han skrev bl. a. en Bog „Danske og Norske i London“, der udkom i 1915. Grunden til, at han skrev den, var, at han i 1903 sammen med 4 andre i London bosiddende Danske satte sig i Spidsen for en Indsamling af Bidrag med det Formaal at faa en dansk Gudstjeneste

indrettet i en dansk Kirke i London. Betegnende for ham var det af Anatole France affattede Motto, som han satte over Forordet i Bogen: „Ne pardons rien du passé. Ce n'est qu'avec le passé, qu'on fait l'avenir“. Bogen bygger bl. a. paa indgaaende Studier i godt en halv Snes Arkiver og giver en interessant Udredning af, hvorledes Danske og Norske har virket i London i ca. halvtredje Hundrede Aar. Til denne Bog slutter sig en Bog, som Faber udgav i 1926, om den danske Billedhugger Caius Gabriel Cibber, som byggede den første danske Kirke i London 1694—96.

Endvidere skrev han i 1918 „Cooperation in Danish Agriculture“ og i 1920 „Forage Crops in Denmark“.

Fabers banebrydende Arbejde i England har været til største Gavn for det danske Landbrug, hvad dette ogsaa ved mange Lejligheder uforbeholdent har anerkendt, og han var ogsaa for Landbrugsministeriet en meget stor Støtte. Hans Indstillinger blev altid mødt med den største Tillid, og det gode Samarbejde, der udviklede sig mellem Ministeriet og ham, vil stedse blive mindet med Taknemmelighed. Det ydre Udtryk for Landbrugsministeriets Paaskønnelse af Faber var bl. a., at Landbrugsministeriet formaaede ham til at fortsætte sin Gerning som Statskonsulent udover den sædvanlige Aldersgrænse paa 70 Aar, samt at han ved sin Afgang i 1931 ganske uden Præcedens fik tildelt en aarlig Hædersgave paa 3600 Kr. og blev dekoreret med Storkorset af Dannebrog.

Personlig satte jeg ham meget højt. Jeg satte overordentlig stor Pris paa det udmærkede Samarbejde, vi havde, og dette hører til mine bedste Erindringer fra den Tid, jeg virkede i Ministeriet.

Helsted,

fhv. Direktør i Landbrugsministeriet.